

1975: az INSPEC konszolidációjának éve

Az elmúlt év gazdasági nehézségei, a szolgáltatások elkerülhetetlen áremelése ellenére az INSPEC (*Information Service in Physics, Electrotechnology, Computers and Control = Fizikai, Elektrotechnikai, Elektronikai, Számítástechnikai és Automatizálási Tájékoztatói Szolgálat*) helyzete megszilárdult.

1969 óta talán a legjelentősebb technikai változás 1975 elején következett be: a hat éven át input-előállításra alkalmazott lyukszalagos technikát optikai karakterolvasás (COMPUSCAN OCR) váltotta fel.

1975 közepén hat kurrens tájékoztató folyóirat kiadását kezdték meg „Key Abstracts” összefoglaló címen, majd ezekhez – sikerük alapján – még kettő csatlakozott. Az alábbi szakterületeket dolgozták fel:

- energiaátvitel és -elosztás (*Power Transmission and Distribution*);
- ipari energetikai és irányító rendszerek (*Industrial Power and Control Systems*);
- rendszerelmélet (*Systems Theory*);
- kommunikációs technológia (*Communication Technology*);
- elektronikus áramkörök (*Electronic Circuits*);
- szilárdtest-készülékek (*Solid State Devices*);
- fizikai mérés és műszertechnika (*Physical Measurements and Instrumentation*);
- elektromos mérés és műszertechnika (*Electrical Measurements and Instrumentation*).

Az INSPEC mágnesszalagos szolgáltatást jelenleg 19 ország veszi igénybe. 1975-ben rendezték meg Londonban a mágnesszalag-felhasználással foglalkozó második munkaértekezletet, amelyen 20 ország szakemberei vet-

tek részt. Különösen az on-line keresés iránt nőtt gyorsan az érdeklődés.

Az INSPEC ez évben lett teljes jogú tagja az EUSIDIC-nek (*European Association of Scientific Information Dissemination Centres = Szakirodalmi Tájékoztató Központok Európai Szövetsége*). Adatbázisait jelenleg már 20 európai intézmény használja.

Részt vettek az EEC SDIM kohászati tezaurusának felülvizsgálatában, valamint az EEC-vel közösen tanulmányozták a tervezet EURONET (*European Information Network for Science and Technology = Európai Tudományos és Műszaki Információs Hálózat*) on-line információs rendszerhez standard utasítási nyelv kialakításának lehetőségeit.

A közeli jövőben jelenik meg az INSPEC új csillagászati bibliográfiája, az *Astronomical Catalogues Index*.

1976-tól a gépészeti információs szolgáltatást, az ISMEC-et (*Information Service in Mechanical Engineering = Gépészeti Tájékoztató Szolgálat*) a Data Courier Inc. vette át. Továbbra is az INSPEC adja ki azonban az *ISMEC Bulletin*-t és az ehhez kapcsolódó mágnesszalagos szolgáltatásokat, s az Egyesült Államokon kívüli terjesztés is a hatáskörében maradt.

Elkészült a mikroprocesszorok alkalmazására vonatkozó, az 1970–1975 közti időszakot átfogó, referátumokkal ellátott bibliográfia.

Jelenleg dolgoznak a felhasználók képzését célzó program fejlesztésén, amely a nyomtatott kiadványokra és a gépi adatbázisokra egyaránt kitér. Ennek keretében további tanfolyamokra kerül sor.

[INSPEC Matters, 1976. 13. sz. ápr.]

(Sárdy Péter)

TÁJÉKOZTATÁSGÉPESÍTÉS

On-line irodalomkutatás

Azok számára, akik nem tudják megnyugtatóan követni szakterületük irodalmát, nem férnek hozzá megfelelően felszerelt szakkönyvtárhoz vagy egyszerűen csak azt igénylik, hogy az őket illető irodalmat gyorsan és automatikusan megkapják, a számítógépes keresés adja a megoldást.

Az on-line visszakereső rendszerek *nem adnak közvetlen választ, de megadják azt az irodalmat, amely a választ tartalmazhatja*. Ma már egyre több tájékoztató folyóirat tartalma érhető el géppel olvasható formában is. Sok közülük on-line üzemmódban is használható.

A keresés eredményességénél döntő, hogy az adatbázisok milyen teljességgel tárják fel a szakirodalmat. Az elektrotechnika, elektronika például szerencsés helyzetben van, mert több kitűnő adatbázissal is rendelkezik.

Valamely on-line kereső rendszer alapműveleteinek elsajátítása néhány órát vesz igénybe, az *adatbázis*

megismerése ezzel szemben több időt igényel. Alkalmi felhasználók számára ezért előnyösebb, ha a keresést a könyvtáros végzi, és – miután a keresés költségessége erősen függ a felhasznált gépidőtől – célszerű, ha ez a mérnök segítségével történik.

Az on-line irodalomkutatás költsége több tényezőtől tevődik össze. A terminál-kapcsolat biztosításáért az intézmény általában havi díjat fizet. A gépidő költsége erősen változó (25 \$–150 \$ óránként), s kisebb mértékben, de változó a kiíratás költsége is. Közepes teljesítményű terminál 2500–3000 \$-ért vásárolható, de van bérleti lehetőség is. A kommunikáció költsége óránként 10 \$ körüli. Valamennyi tényezőt figyelembe véve, egy *átlagos, 10–15 perces keresés 7–20 \$-ba kerülhet*.

Az adatbázisok közül természetesen azt érdemes választani, amely a legnagyobb valószínűséggel tartalmazza a szükséges irodalmat, emellett azonban más szempontok (költség, gyorsaság stb.) is döntőek lehetnek.

A legfontosabb adatbázisok és néhány adatuk:

Adatbázis neve	Feltárt irodalom	Fontosabb jellemzői	On-line keresés költsége (Lockheed) (SDC Orbit)	
			\$/óra	
INSPEC (Information Service in Physics, Electrotechnology, Computers and Control) (3 külön adatbázis)	700 000	1. fizika; 2. elektrotechnika, elektronika; 3. számítástechnika. Cikk, konferenciaanyag, műszaki jelentés, könyv, szabadalom, disszertáció	45	...
NTIS (National Technical Information Service)	500 000	állami kutatási, fejlesztési jelentések, ügynökségeken készült jelentések	35	60
COMPENDEX (Computerized Engineering Index)	300 000	cikk, konferenciaanyag, jelentés, könyv	65	95
CMA/EMA (Chemical & Electronic Market Abstracts)	60 000	kémia-vegyipari és elektronikai marketing információk	90	...
Funk and Scott	450 000	ipari, termelési és szervezeti információk (elsősorban pénzügyi)	90	...
SSIE (Smithsonian Science Information Exchange)	110 000	folyamatban lévő kutatások	...	110
IDC/Libcon	850 000	Library of Congress katalógusának adatai (1965-)	...	120
Matrix	15 000	kommunikációs eszközök	...	120
IFI Plenum/GEM	10 000	elektrotechnikai, elektronikai és mechanikai szabadalmak	150	...

Tipikus terminál esetén, amelyhez akusztikus telefonvonal csatlakozik, először a visszakereső szolgálat telefonszáma tárcsázandó. A jelszó átvitele után a keresőki-jelezések leírása következhet. Erre a számítógép – rendszerint néhány másodperc után – megadja az eredményeket. Az on-line keresést azonban megelőzheti a feltett kérdések elemzése. A keresés során a kifejezések rendszerint AND, OR és NOT operátorokkal kapcsolhatók. A visszakeresett tételek vagy azok egy része képernyőn kivetíthetők.

Ha egy keresőkép elkészült és sikeresnek bizonyult, ez a számítógépben megőrizhető és a továbbiakban folyamatos tájékoztatásra használható fel.

/Ei Notes and Comment, 2. köt. 4. sz. 1975. p. 10–16./

(Sárdy Péter)

Kanada nyugatnémet software-t vásárol

A hozzáférhető számítógépes programcsomagok alapos vizsgálata után a kanadai Nemzeti Könyvtár úgy döntött, hogy a *Dortmunder Bibliothekssystem*-et (DOBIS) vásárolja meg.

A rendszer, amelyet a Dortmundi Egyetem Könyvtára fejlesztett ki, on-line katalógushasználatra, katalogizálásra, beszerzésre, folyóirat-nyilvántartásra, számlázásra, kölcsönzés-nyilvántartásra és könyvtárközi kölcsönzésre alkalmas. Módosításra szorul egyrészt több használó egyidejű kiszolgálására, másrészt angol és francia nyelvű dokumentumok Canadian MARC alapján történő katalogizálására.

/Information Retrieval and Library Automation, 12. köt. 2. sz. 1976. p. 6./

Automatizálják a Canadian Periodical Index-et

A *Canadian Periodical Index*, amely mintegy száz kanadai időszaki kiadványt dolgoz fel, automatizálásra kerül, elsősorban a havi füzetek ill. az éves kumulációk előállításának idejének csökkentése érdekében.

A munkálatokat 1976. augusztusában kezdték meg, a *Canadian Council* támogatásával. Optikai karakterolvasóval készült inputot dolgoznak fel, a torontói *Howarth and Smith* cég által kifejlesztett rendszerben.

/Information Retrieval and Library Automation, 12. köt. 2. sz. 1976. p. 9./